

Tappen uit een ANDER vaatje.

Lo van Sint Maartensdijk

In het 2^e kwartaalnummer van ons clubblad werden nieuwe aanwinsten voor onze bibliotheek opgenomen, waarbij onder meer het boek "Tappen uit een geheim vaatje".

Maar pas op, ook hier weer de aloude bewering dat de in 1614 te Hanau (D) geboren Franciscus de la Boe Sylvius, van 1658 professor te Leiden (geneeskundig schrijver) tot zijn overlijden op 14 november 1672 de uitvinder van de jenever geweest zou zijn. *1)

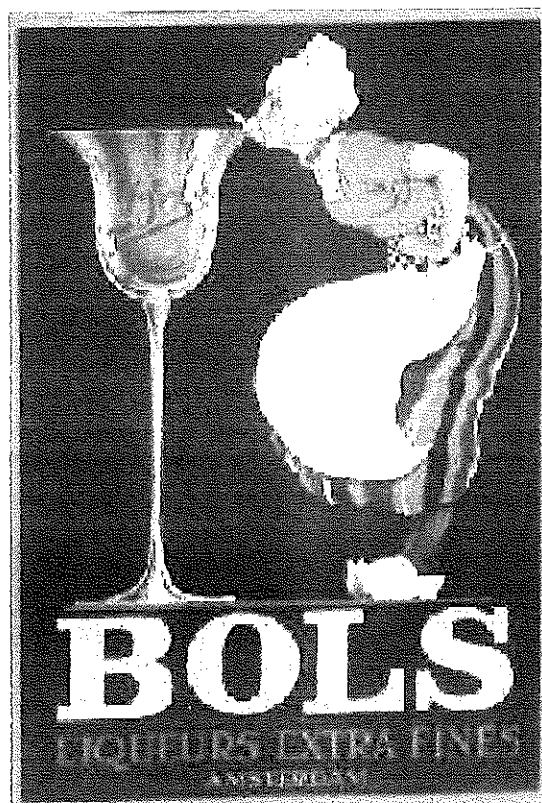
Maar dat valt niet te rijmen met het door de R.K. kerk in 1540 uitgevaardigde verbod (zoals de Franse wijnboeren uit hun beoedelde wijn "brandewijn" stookten) aan de Vlaamse bierbrouwers om uit "oaklaar bier", "klare" te stoken. *2)

Evenmin te rijmen met H. Stenger's vondst, dat het in 1540 aan Vlaamse vluchtelingen in Nordhausen verboden werd "aus Roggen, Weizen und Gerste Branntwein zu brennen", een

verbod, dat in 1570 nog eens bekrachtigd werd.

Maar daar staat tegenover dat in de acten van de classicale en synodale vergaderingen in het land van Cleef, Sticht van Keulen *3) en Aken 1571 – 1589, gepubliceerd in "Werken der Marninxvereniging, serie II, deel II, Utrecht 1822, het volgende werd gevonden: "Handelingen der gehouden Sinodi tot Bertburch Riverscheit (Bether Reifenscheit), den 6 July 1575: Up die Fraghe van die van het middelkwartier van het Vorstendom Gulich, oft een cristen (lees: protestant) vrie staet uyt rogge ofte tarwe ende andere materien ghebrande win te maken ende int groot handel te driven, is geantwoort, dat een christen naar eenyders oort overheyte *4) hem sal houden ende alle bedroch en valscheyt mijden"

Hieruit blijkt duidelijk, dat de protestanten een gematigder standpunt innamen dan de rooms-katholieken, die meenden dat graan, waaruit brood gemaakt kon worden, een godsgave was en derhalve jenever als "teufelswasser" betitelden.

Ook in Schlesiën had men eind 15^e, begin 16^e eeuw geleerd in plaats van wijn als grondstof voor brandewijn graan te gebruiken. In Breslau waren er midden 16^e eeuw minstens zo'n 50 Korenbranderijen in bedrijf.

Toen ik in een gesprek met de toenmalige Minister President Van Agt het bovenstaande vertelde, was hij niet eens zo verbaasd: "In onze drie bloedgroepen binnen het CDA drinken de protestanten (AR en CHU) veelal jenever en de katholieken bier".

Hoezo Sylvius?

Het zal ook duidelijk zijn, dat de kwaliteit van de jenever van toen van mindere kwaliteit was dan nu het geval is.

Door het overhalen van allerlei kruiden en bessen, waaronder de jeneverbes, werd een medicinale werking toegeschreven. De uitgave van zogenaamde "Kruytboecken" houdt dan ook gelijke tred met de ontwikkeling van onze "vaderlandse" drank!

Voor wie meer wil weten zal ik als vervolg op een eerder artikel, verschenen in het Bols personeelsblad "Klarewijn" (mei 1982) een volledige uitdraai aan onze bibliothecaris toezenden met daarin ook het verhaal, dat Jacob Pietersz Bols, "geboren te Kirchherten, doch woonende te Brauweiler, alwaer zy geweest zyn regeerders van het dorp en voorname branders" van Vlaamse afkomst geweest moet zijn en dat hij nimmer op de Rozengracht in 1570 in een houten loods zijn distilleerderij begonnen kan zijn.

Waarschijnlijk stamt – terecht of ten onrechte – het stichtingsjaar 1570 dus uit Brauweiler. *3), "leggende tusschen Keulen en Maastricht"

- *1) Ons lid Nick Lambrechtsen uit Wellington (Nw Zeeland) wist te melden dat dit nog altijd door de "Dutch Board of Tourism" aldaar beweerd wordt. Benieuwd of ze dat nu zullen rectificeren!
- *2) H. Stenger in "Deutsche Destillateur Zeitung", 1937, nr 58, pagina 116.
- *3) Zoals de achterkleinzoon van Pieter Jacobsz Bols later schreef.
- *4) lees: plaatselijke overheid.

